

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ
за темою
Органи влади як інститут конституційного оправа
ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Конституційні засади організації і здійснення влади в Україні
2. Поняття органу влади, його ознаки та класифікація (види) органів влади
3. Система органів влади в Україні

Література:

Основна

1. Конституційне право України: підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України / В. Л. Федоренко. – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 616 с.

2. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан [та ін.]: за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова; тех. ред. Ю. Д. Батан. - Одеса : Юридична література, 2017. - 256 с.

3. Конституційне право України : навч. посібник [для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання]. – 2-е вид., перероб. і доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філяніна. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 293 с.

4. Конституційне право України: навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять для студентів II курсу першого (бакалаврського) рівня галузь знань 08 “Право” спеціальності 081 “Право” / уклад.: Ю. Г. Барабаш, В. П. Колісник, Т. М. Слінько та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. – 178 с.

5. Демків Р.Я. Конституційне право України: курс лекцій / Р.Я. Демків. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 332 с.
Майданник О. О. Конституційне право України: Навч. посіб. – К: Алерта, 2011. – 380 с.

6. Савчин М. В. Конституційне право України : підручник / відп. ред. проф., д.ю.н. М.О. Баймуратов. – К. : Правова єдність, 2009. – 1008 с.
Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.

7. Совгиря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. / О.В. Совгиря, Н.Г.Шукліна. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 544 с.

8. Афанасьєва М. В. Виборча інженерія в Україні : монографія [Електронний ресурс] / М. В. Афанасьєва ; МОН України, НУ «ОЮА». – Одеса : Юридична література, 2014. – 384 с. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/1521>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Офіційний сайт Верховної Ради України <https://www.rada.gov.ua/>
Інформаційне агентство ЛІГАБІЗНЕСІНФОРМ <http://www.lbi.ua>

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА ЗА ТЕМОЮ

1. Кравцова З.С. Конституційно-правові засади організації і здійснення державної влади в Україні: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 428 с.
2. Вагонова О.Г., Горпинич О.В., Чорнобаєв В.В. Організація діяльності органів державної влади: навч. посіб. М-во освіти і науки України, НТУ «Дніпровська політехніка». Д. : НТУ «ДП», 2019. 77 с.

1. Конституційні засади організації і здійснення влади в Україні

Наукова доктрина «поділу державної влади» або «розподілу державної влади» на законодавчу, виконавчу та судову і наукова доктрина «відокремлення в державі законодавчої, виконавчої і судової влад» - це діаметрально протилежні речі за своєю правовою природою.

Поняття «*Trias politica*» увів французький філософ та просвітитель Шарль-Луї де Монтеск'є (1689 — 1755рр.) у праці «Про дух законів» (1748р.). В історії України елементи ідеї про відокремлення влад в державі були відображені в Конституції Пилипа Орлика 1710р. Ідея Монтеск'є про відокремлення влад в державі стала основою конституціоналізму в сучасних європейських країнах, де перетворилася на правову теорію, в основі якої знаходиться народовладдя та демократія.

Натомість доктрина «поділу державної влади» або «розподілу державної влади» на законодавчу, виконавчу та судову пов'язана з радянською правовою традицією, яка чітко утвердилась ще в Сталінській Конституції 1936р., а надалі стала правовою теорією, де

законодавча, виконавча і судова влада – це різновиди державної влади, джерелом якої є держава.

У ст. 6 Конституції України зазначено: «Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову», що є продовженням радянської доктрини «поділу державної влади» або «розподілу державної влади».

Також важливо зазначити, що сучасна європейська наука оперує поняттям «урядування», а не «державна влада».

Отже, в рамках конституційного розуміння влада – це різновид політичної влади, який стосується управління суспільством, має властивості суверенітету, може здійснюватися за допомогою заходів державного примусу та підпорядковується суверенітету народу, як і має головну мету – утвердження і забезпечення людських прав.

Ключовими засадами організації та здійснення влади в Україні є:

права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ч. 2 ст. 3);

ніхто не може узурпувати державну владу (ч. 4 ст. 5);

органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України (ст. 6);

в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші

нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; норми Конституції України є нормами прямої дії (ст. 8);

органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19).

Програмою розвитку ООН «Управління та Сталий розвиток людини» від 1997р. було визначено принципи належного урядування. До них належать: легітимність і голос; напрям; продуктивність; підзвітність; справедливість (чесність).

13.2. Поняття органу влади, його ознаки та класифікація (види) органів влади

Орган влади — це створена відповідно до Конституції України та законів України частина державного механізму, яка є відокремленою в силу державно-владних повноважень, закріпленою матеріальною бази, здійснює функції держави, підпорядковується суверенітету народу, як і має головну мету — утвердження і забезпечення людських прав.

Ознаки органу влади:

1) створення, реорганізація, ліквідація органу влади здійснюються у чітко визначеному законодавчому порядку;

2) «дозволено тільки те, що не заборонено законом» - це принцип діяльності всіх органів влади;

3) працівники органу влади мають особливий правовий статус в рамках державної служби, адже виступають державними службовцями;

4) для здійснення завдань і функцій держави орган влади наділяється повноваженнями.

До структури конституційно-правового статусу органу влади належать: його місце і роль у суспільстві та державі; компетенція і повноваження.

Органи влади класифікуються за їх функціональним призначенням на: органи законодавчої влади; органи виконавчої влади; органи судової влади.

13.3. Система органів влади в Україні

Системність – важлива ознака органів влади. Виділяють органи законодавчої, виконавчої та судової влади.

Згідно зі ст. 75 Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України.

До системи органів виконавчої влади Конституція відносить вищий орган виконавчої влади, яким є Кабінет Міністрів України. Також ще існують центральні органи виконавчої влади (міністерства, агентства, інспекції (наприклад, Фонд державного майна), як і місцеві органи виконавчої влади, до яких належать місцеві державні адміністрації, територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Суди належать до органів судової влади. Тільки суди мають право здійснювати правосуддя.

Президент України (глава держави) займає особливе місце в системі органів влади, адже Конституція України не відносить його ні до законодавчої, ні до виконавчої, ні до судової влади.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юстиції.